

Dertien jaar dood en vlijmscherp

Weinig auteurs hadden minder woorden nodig voor het doorprikken van modieuze gedachten. Dinsdag verscheen het slotdeel van Karel van het Reves *Verzameld Werk*.

Van onze verslaggever
Olaf Tempelman

AMSTERDAM Zijn inzichten hebben de neiging te bekliven. Wie Karel van het Reve leest, draagt hem voortaan met zich mee. De honderden fans die dinsdagavond in de uitverkochte Rode Hoed in Amsterdam bijeenkomen om het verschijnen van het zevende en laatste deel van zijn *Verzameld Werk* te vieren, hebben allemaal hun favoriete citaten. Het mooiste? 'Ik heb er een verschrikkelijke hekel aan doodgeschoten te worden', vinden twee adepten in de garderobe. Zo quasi-onbeholpen dat het zich met een vastzet.

Bijna dertien jaar is Karel van het Reve dood, nog steeds wordt hij geciteerd. Meer dan tijdens zijn leven. 'De minst vergetene van zijn schrijvende tijdgenoten', noemt Elma Drayer hem. Samen met Lieneke Frerichs en Nop Maas is zij verantwoordelijk voor de samenstelling van het *Verzameld Werk*. Nop Maas is ook de biograaf van Karels jongere broer Gerard Kornelis. Diens laatste partner Joop Schafthuizen houdt de publicatie van het slotdeel van de biografie tegen. Met de erven Karel onderhield Maas een prettiger samenwerking.

Twintig vrijwilligers hielpen de samenstellers. Ze ontdekten dat veertig, vijftig jaar oud werk van Karel van het Reve de tijd opmerkelijk goed heeft doorstaan. Behalve een van de scherpste Nederlandse essayisten van de 20ste eeuw was hij ook een van de minst modieuze. Weinig schrijvers hadden minder woorden nodig voor het doorprikken van *opinions chic*: 'Wil een gedachte veel mensen geestdriftig maken, dan moet hij a. in een betrekkelijk eenvoudige formulering aan te duiden zijn; b. de indruk maken nieuw te zijn; c. aansluiten op een bekende gemeenplaats en d. onjuist zijn.'

Tegengif

Daar zijn actuele voorbeelden van. De stijgende populariteit van deze auteur kan te maken hebben met het feit dat hij nergens in trapt. Zijn oeuvre is een tegengif voor opwinding, emoties en economische en multiculturele doemscenario's.

Veel waar Van het Reve een hekel aan had zit in de boeken van zijn 'lievelingsvijand' Dostojevski: 'Een door Dostojevski voortdurend gebruikt middel om de lezer onder de indruk te laten komen is het in grote opwinding doen verkeren van zijn romanfiguren (...) maar wat mij het lezen zo moeilijk maakt is niet alleen het geblaas en gehijg, de schandalen en de scènes, maar ook dat alle mensen die in bijvoorbeeld de *De Gebroeders Ka-*

'Ik was de enige die kalm bleef', vertelde Karel van het Reve over de consternatie die onstond toen hij in 1970 in Leiden met zijn auto te water raakte. De foto komt uit *Knip dan, toe dan!*, een fotoboek dat gisteren in Amsterdam werd gepresenteerd, tegelijk met het laatste deel van Van het Reves *Verzameld Werk*.

Karel van het Reve

Foto Kippa

ramazov voorkomen mij uitermate antipathiek zijn.'

Zo mogelijk nog meer de pest had Van het Reve aan Marx en Lenin: 'Men tone mij één enkele brief, één enkele herinnering van een tijdgenoot, één enkele passage uit het werk van Marx

of Lenin waaruit echte eenvoudige deernis met de armen en vertrapt blijkt.' Dit citaat stamt uit de late jaren zestig, toen Marx op Nederlandse universiteiten meer fans had dan deze hoogleraar Slavische letterkunde. Zou Van het Reve destijds een zaal als De Rode Hoed hebben volgekregen? Het publiek was zeker minder welwillend geweest.

Te water

Het meeste plezier beleven de fans in De Roede Hoed aan de presentatie van het door zijn dochter Jozien Driessen-van het Reve en Hella Rotenberg samengestelde fotoboek *Knip dan, toe dan!* Op een foto uit 1970 verlaat Van het Reve zijn Austin waarmee hij in Leiden te water is geraakt: 'Ik was de enige die kalm bleef.'

Op een foto uit 1974 zitten de broers Van het Reve in de uitzending bij interviewer W.L. Brugsma. De jongere broer heette toen inmiddels Ge-

rard Reve en zei: 'Als Brugsma vraagt waarom jij Van het Reve heet en ik Reve, moet je zeggen dat de adellijke titel op de oudste zoon overgaat.'

Over de vraag of Van het Reve bij zou zijn geweest met de slotlezing van publicist en cultuurhistoricus Thomas von der Dunk, over vrijheid van meningsuiting, wordt verschillend gedacht. Een aanwezige prijst de 'onveilige' keuze voor Von der Dunk, een andere vindt deze twee denkers tegenpolen: de een zegt met kleine woorden veel, de ander met grote woorden weinig.

In het essay *Mijn eigen dood* uit 1987 memoreert Van het Reve meneer Karl, een agent van de Komintern die bij de Van de Reves in Betondorp over de vloer kwam en later in Hitler-Duitsland werd vermoord. 'Af en toe denk ik nog aan hem. Wie zal als ik dood ben aan hem denken?' Een kwart eeuw later kan het antwoord luiden: een groeiende schare lezers.

“Ik wou dat ik een neutrino was”

Fysicus Carlo Beenhakker (Leiden) op maandag 12 december in het KennisCafé in De Balie, in een masterclass tijdreizen.

Met sci-fi-filmkenner en wetenschapsjournalist George van Hal (NWT). Columns van Maarten Keulemans en Jelle Reumer, en een publieksexperiment van NEMO. Presentatie Martijn van Calmthout (Volkskrant).

Maandag 12 december 20.00-22.00 uur, De Balie, Kleine Gartmanplantsoen 10,